

Justitieministeriet

YTTRANDE

16.6.2026

HVK/2026/00999-2

Begärt utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till ny självstyrelselag för Åland (VN/35482/2024)

Försörjningsberedskapscentralens yttrande som svar på Justitieministeriets begäran om utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till ny självstyrelselag för Åland (VN/35482/2024)

Försörjningsberedskapscentralen (nedan "FBC") tackar för möjligheten att yttra sig i ärendet. FBC har satt sig in i begäran om utlåtande samt dess bakgrundsmaterial och anför följande som sitt yttrande:

I propositionen föreslås att det stiftas en helt ny självstyrelselag för Åland. Lagen ska ersätta 1991 års självstyrelselag och blir då den fjärde självstyrelselagen. Reformens mål är att reformera och utveckla systemet för självstyrelse.

26 § i propositionen föreskriver om Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland. Enligt motiveringen till bestämmelsen i 26 § 17 punkten hör lagstiftningsbehörigheten rörande försörjningsberedskap huvudsakligen till riket. Med försörjningsberedskap avses tryggnad av befolkningens försörjning och skydd, landets näringsliv och landets försvar och säkerhet, nödvändiga ekonomiska funktioner och nödvändig produktion av och tillgång till varor, material och tjänster samt tryggnad av kritisk infrastruktur inför och under allvarliga störningssituationer under normala förhållanden och inför och under undantagsförhållanden.

Enligt lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen och om Försörjningsberedskapscentralen (107/2026) ska varje ministerium ansvara för försörjningsberedskapen inom sitt eget förvaltningsområde. Samordningen av utvecklandet av försörjningsberedskapen hör till arbets- och näringsministeriet medan Försörjningsberedskapscentralen, sektorerna, poolerna och kommittéerna deltar i tryggnaden av försörjningsberedskapen.

Enligt nämnda lag ska Försörjningsberedskapscentralen stödja de andra myndigheterna, näringslivet och organisationerna i upprätthållandet och utvecklandet av försörjningsberedskapen samt planera och genomföra beredskapsåtgärder som tryggar försörjningsberedskapen inför och under allvarliga störningssituationer under normala förhållanden och inför och under

undantagsförhållanden. Närmare bestämmelser om Försörjningsberedskapscentralens uppgifter finns i 5 § i lagen.

FBC välkomnar att lagförslaget, till skillnad från gällande självstyrelselag, explicit nämner försörjningsberedskapen i 26 §. Enligt FBC:s uppfattning innebär den kompletterade skrivningen i propositionen dock inte någon betydande förändring av nuläget i försörjningsberedskapsverksamheten eller fördelningen av tillhörande lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet. FBC:s uppfattning är att den fördelning av lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet som föreskrivs i självstyrelselagen och preciseras i överenskommelseförordningen (900/2000) fortsätter att gälla i fråga om försörjningsberedskapen. I angelägenheter där Ålands lagting har lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet ankommer försörjningsberedskapen alltså på landskapsmyndigheterna, och i angelägenheter där Riksdagen har lagstiftningsbehörighet ankommer den på riksmyndigheterna.

Lagförslagets 113 § (Förordningar som blir i kraft) innebär att de statsrådsförordningar och överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av den äldre självstyrelselagen förblir i kraft tills de upphävs. Dit räknas Republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000), med bestämmelser om bl.a. samverkan mellan riks- och landskapsmyndigheterna gällande försörjningsberedskap och beredskap inför undantagsförhållanden.

Enligt regeringens proposition följer förvaltningsbehörigheten i regel lagstiftningsbehörigheten. Huvudregeln är således att de åländska myndigheterna ansvarar för förvaltningen på områden som hör till Ålands lagstiftningsbehörighet och riksmyndigheterna för förvaltningen på sina behörighetsområden. I likhet med gällande lag hör beredskapen inför störningssituationer under normala förhållanden till Ålands lagstiftningsbehörighet på de rättsområden som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet. Enligt Försörjningsberedskapscentralens uppfattning kommer försörjningsberedskapen på liknande sätt att hör till Ålands förvaltningsbehörighet på områden som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet, vilket innefattar behövliga åtgärder för att trygga försörjningsberedskapen inklusive resurssättning.

Försörjningsberedskapscentralen föreslår en skrivning till självstyrelselagen som förtydligar behörighetsfördelningen i angelägenheter rörande försörjningsberedskapen. Lagförslagets 46 § har bestämmelser om förfaranden i förvaltningsärenden och undantag i fråga om förvaltningsbehörigheten. FBC föreslår att man ska överväga att införa en ny punkt om skötsel av angelägenheter som rör försörjningsberedskapen:

2) självstyrelsemyndigheterna ansvarar för försörjningsberedskapen i de angelägenheter som hör till lagtingets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet och som enligt vid var tid gällande överenskommelseförordning inte hör till riket.

Lagstiftande om beredskap inför undantagsförhållanden ankommer på rikets institutioner i enlighet med förslaget och gällande lag. Här avses dock endast regelrätt undantagslagstiftning som krävs för ingrepp i allmänna medborgerliga rättigheter eller omfattande reglering av näringslivet på grund av undantagsförhållanden. Detta omfattar exempelvis inte reglering av näringslivet vid produktionsstörningar under normala förhållanden.

I regeringens proposition och arbetsgruppens betänkande konstateras att det på grund av tidsbrist inte gått att hitta lösningar för undantagsförhållanden och beredskap inför sådana som skulle ha understöd både på Åland och i riket, vilket gett orsak att fortsätta arbetet med frågorna. När arbetsgruppen räknar upp teman som kräver vidare utredning nämns självstyrelselagens otydlighet rörande lagstiftningsbehörigheten, beredskapsplaneringen inför undantagsförhållanden, förhållandet mellan störningssituationer och undantagsförhållanden, ibruktageförordningarna och deras ikraftträdande på Åland samt finansieringen av beredskapsåtgärder. Arbetsgruppen konstaterar även att arbetet försvårats av att rikets beredskapslagstiftning är föremål för en pågående reform, vars framskridande gruppen behövde invänta.

FBC förordar ett separat projekt för ändring av självstyrelselagen där man granskar beredskapen och regelverket för undantagsförhållanden samt tillhörande lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet. FBC instämmer med arbetsgruppens betänkande i att behörighetsfördelningen till viss del kan anses oklar och samtidigt föremål för tolkningsskiljaktigheter.

FBC fäster uppmärksamhet på formuleringen av 26 § 17 punkten i lagförslaget. Enligt regeringens proposition omfattar riksdagens lagstiftningsbehörighet Åland i fråga om "landets försvar samt försvarstillstånd med beaktande av vad som föreskrivs i 17 § om fullgörande av värnplikt, beredskap inför undantagsförhållanden samt försörjningsberedskap". Eftersom paragraf 17 endast föreskriver om fullgörandet av värnplikt skulle den ändamålsenliga formuleringen enligt FBC:s uppfattning vara följande: "17) landets försvar samt försvarstillstånd med beaktande av vad som föreskrivs om fullgörande av värnplikt i 17 §, beredskap inför undantagsförhållanden och försörjningsberedskap".

FBC anser det även behövt att överenskommelseförordningen 900/2000 uppdateras till att motsvara gällande lagstiftning. Vid ovan nämnda projekt för ändring av självstyrelselagen liksom vid uppdatering av överenskommelseförordningen kan det finnas möjlighet att precisera fördelningen av lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet mellan lagtinget och riksdagen i fråga om försörjningsberedskapen, särskilt genomförandet av försörjningsberedskapsåtgärder.

FBC välkomnar därtill de nya bestämmelser i propositionen som siktar på ett mer utvecklat och flexibelt samarbete mellan riket och de åländska myndigheterna.

Huoltovarmuuskeskus
Försörjningsberedskapscentralen
National Emergency Supply Agency

Ytterligare
information

Mer information lämnas av beredskapsexpert Tuomo Mäenpää
(tuomo.maenpaa@nesa.fi, 0295 051 011)

Beslutsfattare

Janne Känkänen
Generaldirektör

Föredragande

Jarna Hartikainen
Enhetschef

Sändlista

Oikeusministeriö
Lausuntopalvelu.fi